

Coldcase-rechercheur geeft anonieme doden niet op

TEKST HILBRAND ROZEMA BEELD SJAAK VERBOOM EN ND.

Carina van Leeuwen identificeert onbekende doden, als forensisch rechercheur bij het coldcaseteam van Amsterdam. Dankzij haar inspanningen kregen al veel anonieme overledenen alsnog hun naam terug.

'Hoe kan het nu dat niemand Kanawa mist? Dat geloof ik dus niet. Misschien durft haar familie zich niet te melden', zegt Carina van Leeuwen. Kanawa, zo noemden rechercheurs een vermoord, onbekend meisje van Afrikaanse herkomst. Haar gezicht is gereconstrueerd, de zaak kwam op televisie, maar geholpen heeft het niet. Nu staat haar gezichtsreconstructie op een kast op het politiebureau waar Van Leeuwen werkt. Ze kijkt er dagelijks even naar, in de hoop dat ook dit mysterie van Amsterdams N.N.'s – Nomen Nescio's, onbekende doden – wordt opgelost. 'Kanawa kwam om door een misdrijf. Tot nu toe komt daar een dader mee weg. Maar het is ook na jaren mogelijk dat die er alsnog voor opdraait. Dat kan als we weten wie zij is en we haar netwerk en haar laatste weken in kaart weten te brengen.'

Carina van Leeuwen

biologische afkomst. Het beschikbaar komen van zijn DNA is de enige oorzaak dat het ons gelukt is deze onbekende vrouw te identificeren; zij was al vermist sinds 1994. Dit onderzoek was er een in een reeks van 34 geslaagde identificaties van onbekende Amsterdamse doden. Deze vrouw was de eerste Nederlandse persoon in die reeks.' De meeste onbekende doden in Amsterdam komen uit het buitenland, omdat er nu eenmaal veel buitenlandse bezoekers op de stad afkomen.

vasthoudend

Carina van Leeuwen vasthoudend noemen, is zacht uitgedrukt. Zij zette het probleem van de naamloze doden op de kaart, in Amsterdam en later in heel Nederland. Het gaat allereerst om mensen die in Amsterdam in het ongerede zijn geraakt door drugs, in de gracht gevallen zijn, vermoord zijn of voor de trein gestapt. Maar ze kijkt verder dan de hoofdstad en dient collega-rechercheurs elders in het land van advies. Ook stuurde het coldcaseteam een enquête naar alle gemeenten, om alle anonieme graven te vinden. Heeft dat zin? 'Ja, ik denk echt dat we nog veel, zo niet alle raadsels kunnen oplossen. Als er in een klein dorpje een onbekende ligt, weet iedereen dat. Zo'n graf wordt niet zomaar geruimd. Zo vonden we in Limburg 'Het Rozenmeisje', zij bleek een Poolse migrantenwerkster. Het hangt allemaal af van DNA: als we dat kunnen veiligstellen, zijn zelfs zaken uit de jaren zeventig nog oplosbaar.' Het totale aantal N.N.'ers in Nederland is alleen bij benadering te schatten: zo'n 200 tot 300

biologische moeder

Namen en feiten terugvinden zelfs als het graf al is geruimd? Het is mogelijk. 'Twee weken terug nog hebben we een man geïdentificeerd, in 1995 naamloos begraven in Amsterdam, op Sint-Barbara, het rooms-katholieke kerkhof dat een hoekje heeft voor onbekende doden. Tien jaar later, in 2005, is dat graf geruimd. Weer zeven jaar later begonnen we met het project de anonieme doden hun namen terug te geven. Gelukkig hadden we DNA. Elke twee jaar klopten we aan bij het Nederlands Forensisch Instituut, steeds lukte het niet een goed DNA-profiel te verkrijgen. Spannend, want op zeker moment is DNA-materiaal gewoon op. Toen het toch lukte,

kregen we meteen een hit met het DNA van een vrouw die jaren terug haar vader als vermist had opgegeven. Het was hem! De familie had sinds de jaren zeventig geen contact meer met die man en kan het nu pas afsluiten.'

Dat een dode zo lang onbekend blijft, is niet uitzonderlijk. Tot in de jaren negentig vielen er in Amsterdam geregeld drugsdoden die naamloos bleven. In die tijd was er nog geen DNA-onderzoek. Van Leeuwen herinnert zich een identificatie van een vrouw die alleen tot stand kwam doordat een zoon van haar na tientallen jaren op zoek ging. 'Hij had zijn moeder nooit gekend, was als kind afgestaan en geadopteerd, maar toen hij volwassen was en zelf vader, voelde hij de drang op zoek te gaan naar zijn

Hermina Slotman-Veurink

OUD-BERGENTHEIM
07-12-1924

OMMEN
09-04-2020

ZACHTMOEDIG EN LIEFDEVOL

Evert Jansen

ROTTERDAM
18-05-1933

ZWIJNDRECHT
12-04-2020

BOEKHOUDER EN EXPEDITEUR

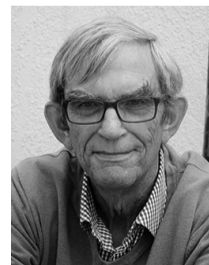

Bram Schenkel

ZWIJNDRECHT
20-01-1943

ZWIJNDRECHT
18-04-2020

GEBORGEN IN GODS HAND

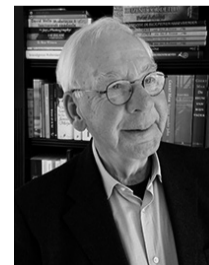

Ad Schenkel

DORDRECHT
10-11-1944

DORDRECHT
03-09-2020

TROUW

Eric Backer

SOEST
22-04-1940

DIEPENHEIM
14-04-2020

HOGLERAAR TU DELFT

IN MEMORIAM

INTERVIEW

personen, van wie zo'n 100 in Amsterdam. 'We hebben sinds 2011 38 mensen geïdentificeerd, drie van hen uit Nederland. De jongste was 18, de oudste 63. Gemiddeld waren ze 35, en ze kwamen uit Duitsland, Frankrijk, Spanje, Oekraïne, Polen, Turkije, Algerije, Ghana, China en Brazilië.'

de niet-succesvollen

In *Onbekend maar niet vergeten* (2019) beschrijft Van Leeuwen samen met journalist en auteur Sybilla Claus haar levenswerk. 'Veel onbekende doden hoorden bepaald niet bij de meest succesvollen. Zij zijn degenen die het niet gered hebben. Maar ik zou ze niet mislukt noemen. Hun familie heeft niet minder verdriet om hun vermissing dan wanneer het om een rijke student of een succesvolle zakenman zou gaan. En de mislukking is ook niet altijd aanwijsbaar: goeie baan, en dan gaat een relatie stuk, of komen er drugs in het spel.'

Wat drijft haar? 'Ik wil iets doen tegen het onrecht. En tegelijk is een respectvolle omgang met de doden, ook de onbekende, een teken van beschaving. Juist aan de rafelrand van de samenleving. Ik wil het gemis en de rouw graag lichter maken voor de nabestaanden.'

Een heropgraving voor nader onderzoek, bijvoorbeeld om DNA af te nemen, is omgeven met respect en ritueel. De rechercheurs leggen bloemen bij het graf. 'Ook voor onszelf, zodat we beseffen wat we doen, en dat ons 'object van onderzoek' een mens was, die gemist wordt. Als het mijn familielid zou zijn, zou ik dat ook fijn vinden. Het steekt mij hoe achteloos we omgaan met verdronken vluchtelingen op de stranden van Europa: wat zand erover en weg. Dat kan toch niet? Wij zien hoe belangrijk zelfs het kleinste voorwerp is. Zelfs een sjaaltje, een stuk papier met vingerafdrukken. Iets tastbaars. Van zo'n vingerafdruk laat de familie soms een sieraad maken.'

woekeren met budget

Haar werk lijkt een beetje op schatgraven, spoorzoeken. 'Dat is op zichzelf leuk, hoe gek het ook klinkt. Het geeft een kick als je toch nog een document vindt. Rechercheren is vaak puzzelen, dat moet je in je hebben.' Arme families hebben vaak het geld niet om hun dode terug te halen. Dan gaan Van Leeuwen en haar collega's nog een extra mijl: 'Twee jongens uit Brazilië wilden we mee terug laten vliegen naar Brazilië met NOC/NSF, tijdens de Olympische Spelen. Maar de sportbonden wilden

De heropening van het graf van een anonieme dode voor onderzoek verloopt uiterst zorgvuldig.

niet meewerken. Er was schaamte om zich te associëren met 'mislukkelingen', bolletjesslikkers. Monuta heeft toen de repatriëring betaald van één dode.' Het graf van de andere Braziliaan, zo ontdekte Van Leeuwen tot haar schrik helaas te laat, was net geruimd, na tien jaar, de wettelijk vereiste minimumtermijn.

Rechercheurs komen soms creatief tot een mogelijke match: ze vragen dan aan familie in het buitenland DNA af te nemen bij zichzelf met een tandenborstel en die op te sturen. Het is woekeren met schaarse middelen.

'Rechercheren is vaak puzzelen, dat moet je in je hebben.'

Gaat een zoektocht altijd door? 'We houden niet van opgeven, maar er zijn dossiers waarvan ik niet weet wat ik nog kan. Toch sla ik ze telkens weer op. Naast genetisch materiaal kunnen we isotopenonderzoek doen. Dat vertelt ons waar iemand de laatste tijd voor het overlijden verbleef, in Nederland of ver daarbuiten. 'Je bent wat je eet en drinkt': uit het water en voedsel krijg je isotopen binnen de zich opslaan in onder andere je haren en zo kunnen we een tijdelijk vorm van waar iemand verbleef. Wij richten ons dan specifiek op die landen bij het verdere onderzoek. Maar dat is peperduur, bij het VU-

ziekenhuis kost ons dat wel 6000 euro per keer. Daar hebben we maar zelden budget voor.'

oude computersystemen

En dan is er het spook van de bureaucratie 'in eigen huis': bij de politieorganisatie. 'Verouderde computersystemen, vergeten opslagplekken, om gek van te worden. Digitale archieven blijven soms geen vijf jaar bewaard, terwijl ouderwets papier er nog is. Ook gemeenten krijgen elke paar jaar een nieuw systeem. Wij hebben veel aan begraafplaatsbeheerders, al moet je geluk hebben.'

Nieuwe hoop op doorbraken blijft. Zo groeit de kans op verwantschapsonderzoek in commerciële DNA-databanken. In Amerika zijn zo al moordenaars opgepakt. 'Privacy telt zwaar, maar ik hoop dat het in 2021 zover is dat we afgenomen DNA van onbekende doden mogen vergelijken met de DNA-profielen in de commerciële genealogische websites. Dat leidt zeker tot meer identificaties.'

Van Leeuwen heeft een interesse voor rituelen en gebruiken rond de dood. 'Op vakantie probeer ik altijd wel een lokale rouwdienst bij te wonen of een begraafplaats te bezoeken.' Haar werk maakt haar niet somber. 'Ik denk dat ik de goede, mooie dingen van het leven zelfs meer waardeer, door mijn werk: dat mensen de moeite nemen om vogels te tellen. Of dat de bever het goed doet. Dat mensen helemaal opgaan in vioolspelen. Ik zie dagelijks hoeveel mazzel ik heb. En hoe weinig er nodig is om aan de zelfkant van de maatschappij terecht te komen.'

Zie ook <https://www.politie.nl/gezocht-en-vermist/niet-geidentificeerde-personen> www.carinavanleeuwen.com

Jenne Luitsen van der Weij

AMERSFOORT
05-10-1935

HOOGVEEN
14-04-2020

VADER, OPA, LERAAR

Luitzen Jenne van der Weij

WIERINGERMEER
09-04-1959

ZWOLLE
22-04-2020

MAN, VADER, CHAUFFEUR

Jannie Schep-Schoenmakers

HAARLEMMERMEER
12-11-1931

ARNHEM
16-04-2020

LIEVE (O)MA MET WARM HART

Hetty Moltmaker-Togeretz

GRONINGEN
17-09-1926

GRONINGEN
16-04-2020

ZORGZAME MOEDER

Corrie van Westen

ZAAMSLAG
11-12-1930

ARNHEM
16-04-2020

GELOVIG, BELANGSTELLEND